

Autor: Julius Evola

Bylo by dobré upozornit na nedorozumění, jež jsou nyní aktuální v některých radikálních kruzích, které věří, že řešení náboženské otázky spočívá ve směru novopohanství. Tato nepochopení se objevují už při samotném užívání pojmů „pohan“ a „pohanství“. Já sám jsem tyto výrazy použil do názvu mé knihy^[1], která vyšla v Itálii v roce 1928 a v roce 1934 i v Německu. Nyní toho velmi lituji.

Jistě, slova „pohanství“ nebo „heathenství“ (*Heidentum, Heathendom*) se objevují i u některých starověkých latinských spisovatelů, jako třeba u Livia, bez negativního tónu. Ale to nic nemění na skutečnosti, že s příchodem nové víry se slovo „paganus“ stalo pejorativním výrazem, který používali především raní křesťanští apologetové. Slovo pochází z výrazu „pagus“, což znamená malé město nebo vesnici, takže „paganus“ odkazuje na selský způsob myšlení: nekulturní, primitivní a pověřčivý. S cílem propagovat novou víru měli křesťanští apologetové špatný zvyk spočívající v očerňování jiných vyznání. To zahrnovalo často vědomé a systematické pohrdání a dezinterpretace téměř všech starších tradic, doktrín a náboženství, které byly souhrnně označovány právě jako „pohanství“ nebo „heathenství“. Za tímto účelem se křesťanští apologetové snažili úmyslně vyzdvihovat ty aspekty předkřesťanských náboženství a tradic, které pohrdaly jakýmkoli normálním nebo primordiálním charakterem, a naopak měly jasné formy, které vykazovaly úpadek. Takový polemický postup označuje všechno, co předcházelo křesťanství, jako vyložené protikřesťanské.

Člověk by se měl zamyslet, zda „pohanství“ není v zásadě tendenční a umělý koncept, který sotva odpovídá historické skutečnosti a zda vůbec odráží to, co bylo normálním projevem předkřesťanského světa nebo zda jde o obraz několika dekadentních prvků, které vyplývají z degenerovaných zbytků starších kultur.

Jakmile si toto ujasníme, dostáváme se do paradoxní situace: toto imaginární pohanství, které vlastně nikdy neexistovalo a bylo vymyšleno křesťanskými apologety, se nyní stalo výchozím bodem pro různé takzvané „pohanské kruhy“ a stává se tak vlastně poprvé v historii realitou.

Nejde o nic více ani nic méně, než o tohle.

Jaké jsou tedy hlavní rysy pohanského názoru, jak jej deklarují a propagují pohanští věřící? Především jde o uvěznění v přírodě. Všechno transcendentní je v pohanském pohledu na život neznámé: vše zůstává uvízlé ve směsi Ducha a Přírody, v nejednoznačném spojení těla a duše. Neexistuje nic jako náboženství, ale jen pověřivé zbožštění přírodních jevů nebo kmenových energií, které jsou povýšeny na menší bohy. Z toho pak vyplývá krví a půdou vázaný partikularismus. Dále jde o odmítnutí hodnot osobnosti a svobody a o stav nevinnosti – jde tedy o přirozeného člověka, který dosud nebyl probuzen k žádnému skutečnému nadpřirozenému poslání. Nad rámec této neviny je jen požitkářství, „hřích“ a smyslová potěšení. Jinak nejde o nic jiného, než o pověry nebo o čistě profánní kulturu materialismu a fatalismu. Vypadá to, jakoby křesťanství (ignorující některé ukazatele jako bezvýznamné) se svým příchodem přineslo světu možnost nadpřirozené svobody, na rozdíl od rezignované a přírodou vázané víry připisované „pohanství“, a přineslo s sebou katolický ideál (v etymologickém smyslu univerzálnosti) zdravého dualismu, který podrobuje přírodu vyššímu právu a duchu přináší vítězství nad právem masa, krve a falešných bohů.

To jsou dominantní znaky toho, co je nejčastěji bráno jako pohanství. Jak je vidět, jde právě o to, co odporuje křesťanskému světonázoru. Každý, kdo je alespoň trochu obeznámen s kulturními a náboženskými dějinami, může vidět, jak chybný a jednostranný je tento postoj. Kromě toho u prvních papežů jsou vidět ještě větší nepochopení symbolů, doktrín i náboženství předchozích kultur. Zde budeme jen struční.

Předkřesťanský svět se ve všech jeho normálních formách nevyznačoval pověřivým zbožštěním přírody, ale naopak jejím symbolickým chápáním (jak jsem již několikrát zdůraznil) toho kterého jevu a každé události jako viditelného projevu transcendentní reality. Pohanské chápání světa a člověka by se dalo v podstatě označit za duchovní symbolismus.

Navíc pohanský způsob života absolutně nebyl o bezduché nevinnosti ani o naturálním podlehnutí vášním, i když některé formy v to zřejmě zdegenerovaly. Naopak se v něm odráží zdravý dualismus, který nacházíme v universalistických náboženstvích či metafyzických představách. Zde můžeme zmínit dualistické bojovnícké náboženství starověkých íránských Árijců, o němž jsme již mluvili a které je všem dobře známé. Řekové znali rozdíl mezi „dvěma přirozenostmi“, mezi světem a podsvětím, severané znali rozdíl mezi Ásy a elementárními bytostmi a indiští Árijci znali kontrast mezi samsárou (proudem forem) a mókšou, „osvobozením“ a „dokonalostí“.

Všechny velké předkřesťanské kultury sdílely na tomto základu společné úsilí o nadpřirozenou svobodu, tedy o metafyzickou dokonalost osobnosti, přijetí zasvěcení a pochopení všech mystérií. Jak jsem již uvedl, mystéria často naznačují obnovení primordiálního stavu, duchovnosti solárních hyperborejských ras a obnovení tradic a vědění, které byly skrze tajnosti a výlučnost chráněny před znečištěním v úpadkovém prostředí. Také už víme, že ve východních zemích byla árijská kvalita spojená s „druhým zrozením“, kterého bylo dosaženo při iniciaci. Pokud jde o „nevinnost vůči přírodě“ jako pohanský kult těla, je to výmysl, o němž nejsou důkazy ani u divochů, o nichž jsme již mluvili v souvislosti s rasami

„uvězněnými v přírodě“, jejichž životy jsou sevřeny v bezpočtu tabu a to způsobem, který je mnohdy přísnější, než morálka tzv. „pozitivních náboženství“. A pokud jde o to, co se zdá při povrchním pohledu ztělesňovat prototyp „nevinności“, tedy o klasický ideál, tak nejde o žádný kult těla: nepatří na stranu duality těla a ducha, ale úplně jinam: jak již bylo zmíněno, klasický ideál je duch, který je natolik dominantní, že za určitých podmínek mění tělo a duši k obrazu svému a dosahuje dokonalou harmonii mezi vnitřním a vnějším.

Konečně i snahu po úniku od partikularismu můžeme najít v celém „pohanském“ světě tíhnoucím k myšlence „posvátné říše“, která poznamenala vzestupnou fázi nordických ras. Takové povolání bylo často metafyzicky rozšířeno a prohloubeno a objevilo se jako přirozený důsledek rozšíření starověké posvátné koncepce státu v podobě, v níž se manifestuje vítězná přítomnost „vyššího světa“ a otcovského, olympského principu. V této souvislosti můžeme připomenout staroíránský koncept říše a „Krále králů“ ve spojení s doktrínou hvarenô („nebeská sláva“, kterou byli obdařeni árijští vládcové) a indoárijskou tradici „Vládce Vesmíru“ či Čakravartina apod. nebo objevení těchto ukazatelů v „olympské“ starověké římské a řecké ideji Státu nebo Říše. I Římská říše má svůj posvátný obsah, který byl zcela nepochopen nebo podhodnocen nejen křesťanstvím, ale i spisovateli „pozitivní“ historie. Dokonce i kult císaře měl význam hierarchické jednoty na vrcholu pantheonu, který byl sérií samostatných rodových kultů patřících k neřímským národům, které byly svobodně respektovány, dokud se držely v rámci svých přirozených hranic. Nakonec, pokud jde o „pohanskou“ jednotu dvou sil, duchovní a světské, „solární“ rasy ji chápaly jako vyjádření vyššího práva, které musí plynout z duchovního orgánu v centru jakéhokoli normálního státu. To bylo něco zcela odlišného od emancipace a „nadřazenosti“ čistě sekulárního státu. Pokud bychom učinili podobné změny v duchu skutečné objektivitě, možnosti by byly ohromující.

Další omyly týkající se „pohanského“ světového názoru

Potom, co bylo toto objasněno, zůstává reálná možnost „transcendování“ určitých aspektů křesťanství. Ale člověk musí mít zcela jasno: latinské slovo „transcendere“ znamená doslova opouštět něco za sebou výstupem vzhůru a nikoli sestupem dolů! Je vhodné zdůraznit, že zde nejde o odmítnutí křesťanství: není to ukázka nepochopení, jaké křesťanství prokázalo, a do značné míry i prokazuje, ke starověkému pohanství. Spíše by mělo jít o dotvoření křesťanství prostřednictvím vyššího a staršího dědictví, což by eliminovalo některé jeho aspekty a zdůraznilo jiné, více důležité, které nemusí být nutně v rozporu s všeobecnými představami o předkřesťanské duchovnosti.

To bohužel není cesta sledovaná radikálními kruhy, o nichž jsem se zmínil. Mnoho z těchto novopohanů, zdá se, spadlo do pastí záměrně pro ně připravené a často končí tím, že zastávají a brání ideje více či méně odpovídající naturalistickému, partikularistickému pohanství, jež postrádá světlo a transcendenci a bylo pouze polemickou kreací křesťanského nepochopení předkřesťanského světa a které je založeno pouze na několika prvcích tohoto světa v jeho rozkladných a degenerovaných formách. A jakoby toho nebylo dost, tito lidé se často uchylují k antikatolické polemice, která, bez ohledu na své politické ospravedlnění, často vede k frázím čistě moderního, racionalistického a osvícenského typu, které jsou používány i liberalismem, demokracií a svobodným zednářstvím. To byl do určité míry také

případ H. S. Chamberlaina a objevuje se také v italském hnutí, které se snaží propojit rasové myšlení s „idealistickou“ doktrínou imanence.

V novopohanství je obecná a nezaměnitelná tendence vytvořit nový, pověřčivý mysticismus na základě velebení imanence, života a přírody, což je v nejpříkřejším rozporu s olympským a hrdinným ideálem velkých árijských kultur předkřesťanského světa. To by znamenalo odbočku směrem k materialistické, mateřské a telurické straně, pokud by ovšem nedošlo k vyčerpání v mlhavém a diletantském filosofování. Pro uvedení příkladu bychom se mohli ptát, co je vlastně myšleno touto „Přírodou“, kterou mají tyto skupiny tak rády? Je zbytečné připomínat, že to rozhodně není Příroda, jak ji chápali starověcí tradiční lidé, ale spíše racionalistický konstrukt encyklopedického období. Byli to právě encyklopedisté, kdo s rozhodnými a rozvratnými revolučními motivy vytvořil mýtus Přírody jako „dobré“, moudré a zdravé v opozici proti prohnulosti každé lidské „kultury“. Můžeme tedy vidět, že optimistická povaha přírodního mýtu Rousseaua a encyklopedistů kráčí ve stejných šlépějích jako „přirozené právo“, universalismus, liberalismus, humanismus a popření jakékoli pozitivní a strukturované formy suverenity. Navíc, tento mýtus nemá vůbec žádný základ v historii. Každý čestný vědec ví, že neexistuje žádný prostor pro „Přírodu“ v rámci jeho teorií, které mají za cíl stanovení čistě abstraktních a matematických vztahů. Pokud jde o biologický výzkum a genetiku, můžeme vidět nerovnováhu, která by nastala v okamžiku, kdy by se člověk pokusil vztáhnout na celek ty zákony, které se vztahují pouze k částečnému aspektu reality. To, co lidé dnes nazývají „Přírodou“, nemá nic společného s přírodou, jak ji vnímal tradiční, solární člověk nebo s poznáním, které bylo přístupné takovému člověku díky jeho olympskému a královskému postavení. V novém mysticismu není ani náznak tohoto.

Nepochopení více či méně stejného druhu vznikají, pokud jde o politické myšlení. Pohanství se zde často používá jako synonymum pro čistě světské a přesto exkluzivní pojetí suverenity, které obrací vztahy vzhůru nohama. Už jsme viděli, že ve starověkých státech z jednoty dvou sil vyplývalo něco úplně jiného. To znamenalo spiritualizaci politiky, zatímco novopohanství vede k politizaci duchovna a opět tím prošlapává falešnou stezku galikaniků a jakobínů. Starověký koncept státu vždy ukazoval spojení s olympskou ideou.

Máme si snad myslet, že Židé, Řím, Katolická Církev, Svobodní zednáři a komunismus jsou více méně jedno a totéž, jen proto, že se jejich předpoklady liší od prostého lidového myšlení? Lidové myšlení v tomto směru hrozí, že se ztratí ve tmě, kde už není možné žádné rozlišování. Ukazuje, že ztratilo cit pro hierarchii hodnot a že nemůže uniknout ochromující alternativě destruktivního internacionalismu a nacionalistického partikularismu, zatímco tradiční chápání Říše je nadřazené oběma těmito konceptům.

Omezme se na jeden příklad: katolický dogmatismus ve skutečnosti plní užitečnou preventivní funkci tím, že tvoří silnou hráz světskému mysticismu a podobným erupcím zezdola a chrání oblasti, kde by mělo vládnout transcendentní vědění a skutečně nad-přírodní a ne-lidské prvky. Člověk může kritizovat způsob, jakým křesťanství chápe transcendenci a poznání, ale nemůže přejít ke „světské“ kritice, která se chytá nějaké polemické zbraně nebo fantazíruje nad předpokládanou árijskou povahou doktríny imanence, „přírodním náboženství“, kultem „života“ atd., aniž by ztratil svou úroveň: stručně řečeno, člověk tak

nedosahuje k primordiálnímu počátku, ale spíše k protitradičním nebo telurickým a primitivním způsobům bytí. To by ve skutečnosti mohl být nejlepší způsob, jak nejlepší „pohanské“ osobnosti zahnat ke katolicismu!

Člověk se musí mít na pozoru před pádem do nepochopení a chyb, o nichž jsme se zmínili, a které slouží jen k obraně společného nepřítele. Člověk se musí snažit rozvíjet schopnost vrátit se na tu úroveň, kam didaktický zmatek nedosáhne a kde je vyloučeno všechno diletantství a svévolná intelektuální činnost, kde energicky odolává každému vlivu zmatených a vášnivých tužeb a každé agresivní zálibě v polemice a kde především jde o přesnou, striktní a objektivní znalost ducha primordiální tradice.

Poznámka:

^[1] Jedná se o knihu Pohanský imperialismus, která vyšla v roce 1928 v Itálii (Atanor) a v roce 1933 v Německu (Armanen-Verlag). V originálním textu je uveden rok vydání německé verze 1934, kniha ale vyšla již v roce 1933.

Kapitola *Das Mißverständnis des neuen „Heidentums“* z knihy Julia Evoly: *Grundrisse der faschistischen Rassenlehre* byla přeložena z anglické verze, publikované na stránkách JuliusEvola.com *The Misunderstandings of the New „Paganism“*, s přihlédnutím k německé verzi, publikované na stránkách Velesova Sloboda.